

SAARLUSE ÕPPEMATERJAL

Merit Karise
MTÜ Saaremaailm

Milleks?

Saaremaa vald soovib koondada Saaremaa gümnaasiumi õpilase jaoks teadmise, kogemuse, inspiratsiooni parimast, mida pakuvad Saaremaa(ga seotud) ajalugu, loodus, (rahva)kultuur, kunst, kirjandus, teadus, ettevõtlus, sport, meedia, ühiskonnategelased

Milleks?

Saaremaa gümnaasiumi õpilane saab võimaluse teadvustada ja mõtestada (oma) Saaremaa pilt, leida oma Saaremaa pildile uut ja inspireerivat

(mitte õppida Saaremaad ja saarlaseks olemist n-ö selgeks, isegi mitte saada ammendavat ülevaadet Saaremaa igast valdkonnast)

Mis?

**saarlus on regionaalne identiteet,
mida saab käsitada ressursi ja väärtusena**

saarlus kui identiteet on muutuv, taasloodav, konstrueeritav,
mida on loonud eilsed saarlased ja loovad tänased ja
homsed saarlased

**Mis mõjutab regionaalset
identiteeti?**

Keskkondlik tahk

The background is a highly textured abstract painting. It features a prominent vertical column of light-colored, possibly white or cream, paint on the left side. The rest of the canvas is filled with thick, expressive brushstrokes in a variety of colors including blue, purple, red, green, and yellow. The overall effect is one of depth and tactile quality, with visible ridges and valleys of paint.

**Mis mõjutab
regionaalset
identiteeti?
Kultuuriline tahk**

**Mis mõjutab regionaalset
identiteet? Sotsiaalne tahk**

A close-up photograph of a person's hand holding a small, dried, golden-brown plant specimen. The plant has a thick, twisted stem and a cluster of small, feathery, dried flower heads at the top. The background is a blurred natural setting with rocks and foliage. The text is overlaid in the bottom left corner.

**Mis mõjutab regionaalset
identiteeti? Tunnetuslik tahk**

Kes kirjutas nii kooliõpilasena Saaremaal?

Kas on veel kuskil see kadakaaru, muru täis madalaid lillasid ohakatutte, mis näisid nii enneolematult ilusad? Soojas vihmajärgel olid nad sädelevad ja pehmed, nende okkalised lehedki olid pehmed. Panin neile oma palja jalatalla, et ka tema neid näeks.

Ja mõtlesin: keegi teine ei tea seda, pole seda iialgi tundnud! Panin oma näo vastu vihma sõrmeotsi. Ja tajusin nende teravaid ning ühtlasi hajuvaid puudutusi.

See oli nagu purjusolek. Endasse mittemahtumine. Ses oli jagamatuse piina. Üksindusehäda. Marraskil ning narmendavat uhkust.

Olin laps ja mitte enam laps. Elasin iseendaga ja loodusega. Ma pelgasin inimesi. Pelgasin ja igatsesin läbikäimist nendega, mingit ürgset suhet nagu muu loodusega.

Aga võib-olla pole tõesti keegi teine peale minu kunagi tundnud seda muru, neid suuri lillasid õienupp-ohakaid, enneolematult ilusaid, seda vihma?

Ja ma võiksin selle inimestele anda, et mul oleks mingi läbikäimine nendega, armastus?

Debora Vaarandi kirjanikuna:

Leidsin paberite hulgast selle kirjapaneku ja jäin ta kohal mõttesse: kas ei kajastu ses loomeimpulss? Looming kui suhtlemisvorm? Väljapääs üksindusest? Võib-olla.

Murdeiga on avastuste aeg, suurim ellu sööst ja eluaplus. Ja alatine enesevaatlus ning küsimus: kes sa oled? Ei saada ega saada selgusele, sest kogu aeg sinus midagi muutub, puruneb, sünnib. Nahk on aga ülihell, kõik riivab, teeb haiget. Ümbritsev maailm asub suurde vastasseisu, ta on ehmatavalt ebatäiuslik ja ründamishimuline.

Püha maailmavalu, unustatud, mahasalatud, välja naerdud ja siiski püha maailmavalu!

Jõutakse äratundmisele enesest kui indiviidist, ainulaadsest, teistest erinevast olendist. Suhted kaasinimestega kaotavad oma igapäevase endastmõistetavuse: kes nad on, need teised? Nad peletavad eemale ja tõmbavad ligi. Veel pole mõistetav osadus ja lepitus, ja ligimene on muidu üks vanaaegne sõna, millel pühapäevakooli imal maik.

Debora Vaarandi tekst Endel Priideli kogumikust "Teose sünd", 1976.

Tuules olid hääled. Tumedad, sügavad toonid mässusid ta ümber, pehmed nagu kõige pehmem sammal palu pinnal. Midagi ei kuule sa sellest ühtesoodu kostvast, pikkamisi tõusvast ja vaibuvast kohinast. Seal kostab äkitselt midagi erandina, muutub valjemaks ja virgub nüüd ägedaks, kirglikuks vingumiseks. Sellele ärkab kõrvale teine hääl, algab esmalt madala mulisemisena, kerkib karedaks jõevooluks ja sureb rökates rahurahnudel. Aga just sealtsamast kuulduki nüüd hele lehtpilli viis, kiire, karme ja suurehooline. Ikka ägedamaks muutub ta, valjuks vilistamiseks kuulmeis, kuni ta viimaks ära eksib pehmesse aluspõhja – kohinasse, ja sinna surebki.

Inimene ja õigus

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi inimese õigustest virtuaalses maailmas, juriidilistest kokkulepetest ning õiguslikest tugisüsteemidest.

Riik ja turvalisus

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi riigikaitsest, liikumisest ja siseturvalisusest.

Keskkond ja meri

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi keskkonnateadlikkuse suurendamiseks ja kestliku arengu tagamiseks.

Ruum ja disain

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi arhitektuurist, elukeskkonna planeerimisest ja kasutajakesksest lähenemisest disainile.

Kommunikatsioon

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi inimese harjumustest meediatarbijana, teadlikust meediatarbimisest ning selge sõnumi loomisest.

Tuleviku

tehnoloogiad

jagatakse teoreetilisi ja praktilisi teadmisi informaatikast, robotikast ja tehnoloogia eetikast.

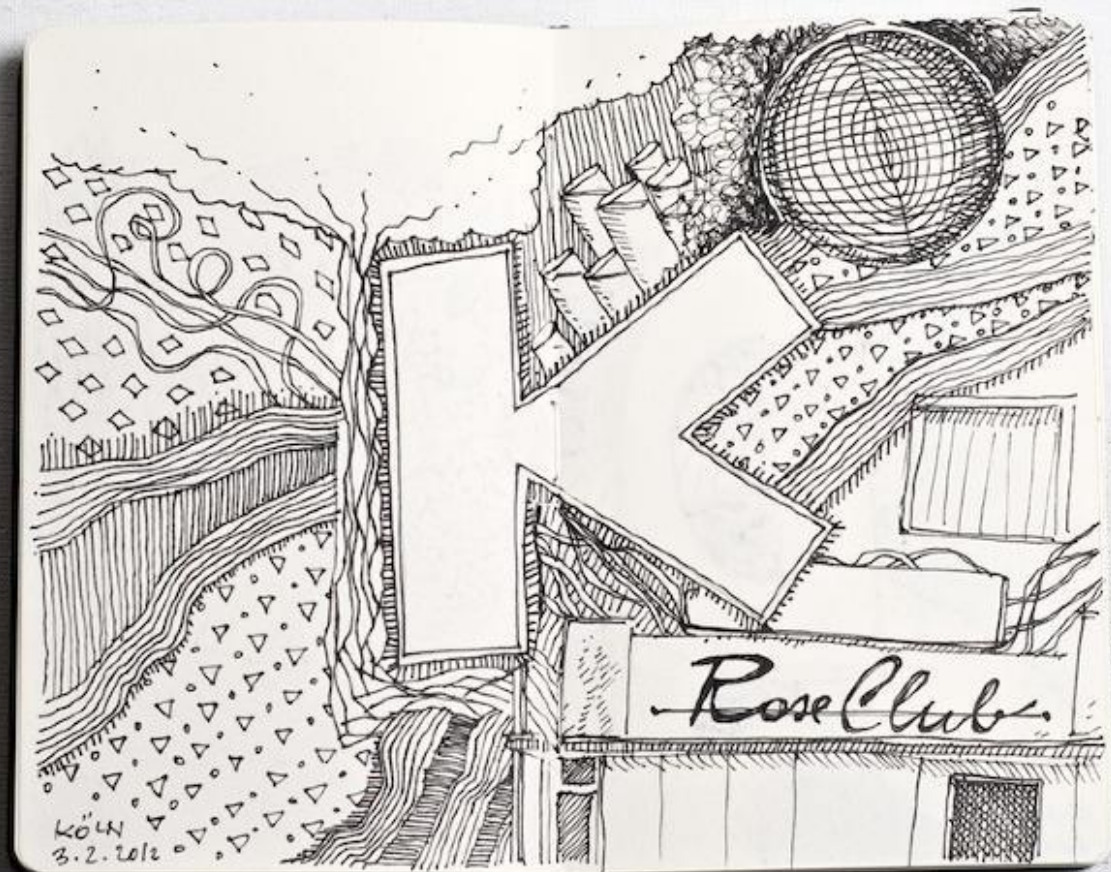
Millest lähtudes?

- 50% minevik (pärand, ajalugu); 25% olevik (praeguste saarlaste mõtted, tööd ja tegemised); 25% tulevik (demograafia, trendid, ka nt ülikoolis Saaremaa valimine uurimistöö teemaks)
- mitte piirduda kõige tuntumate nimedega, vaid tuua välja ka vähemtuntuid
- mehi ja naisi enam-vähem võrdselt kajastada
- sihtgrupist lähtuvad teemad: noorus, kool, eneseotsinguid ja -leidmised, sõbrad ja pere, meeldejäävad hetked jne

Kuidas?

- lugemiseks novelle, jutustusi, luulet, artikleid; pluss muusika kuulamine, dokumentaalfilmi/näidendi/fotode vaatamine, jalutamine linnas ja looduses, kunstiteoste analüüs, ekskursioon ettevõttesse jm organisatsiooni, näitusele, intervjuerimine
- arutelu, analüüs, kirjutamine (päevik, essee), visandamine (mõttekaart, teekond, ajajoon), fotografeerimine, filmimine, laulmine, luuletamine, loovkirjutamine

Näiteid:

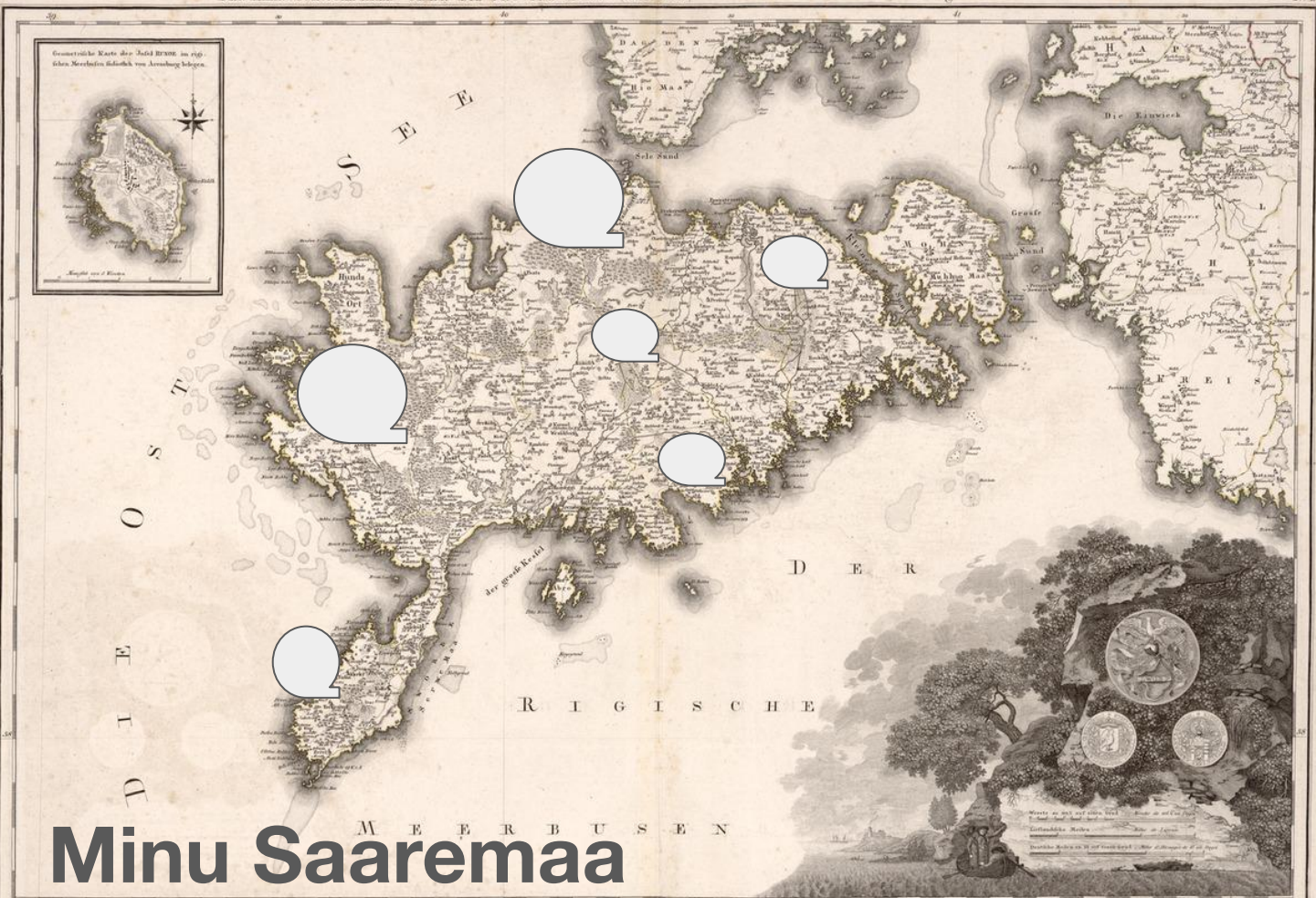

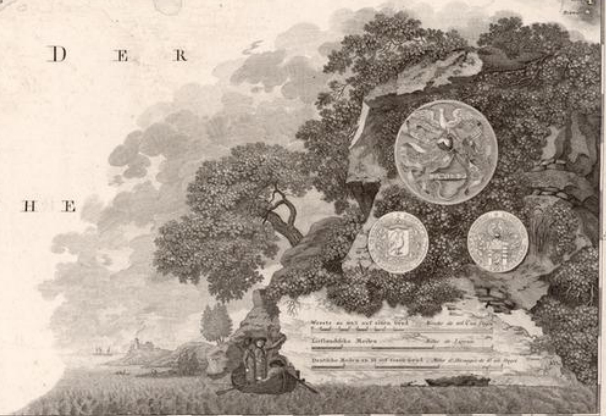
Journaling Art

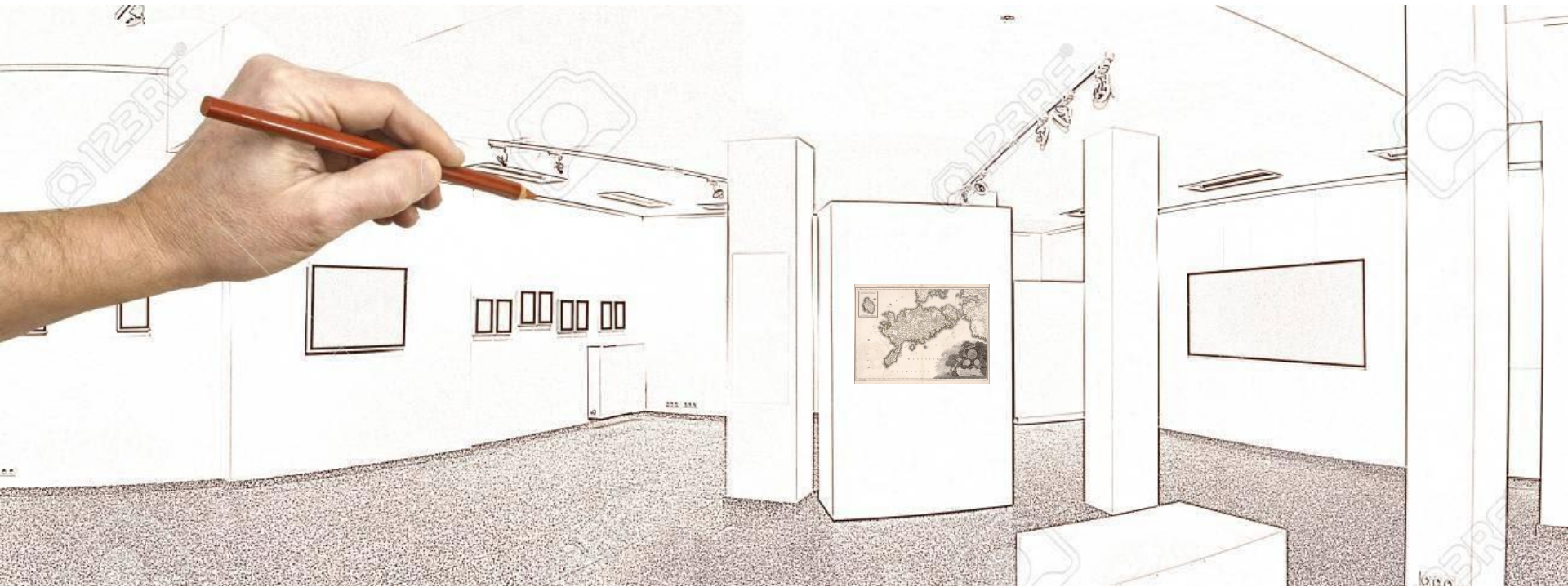
Mida veel?

Linnaruumi veebimäng: Kuressaarega seotud tekste tuleb lugeda, kuulata muusikat, vaadata pilte, leida vihje ja otsida üles sellega seotud koht koordinaatide järgi. Võimalik kasutada ka giididel.

Minu Saaremaa

Tänan!

merit.karise@gmail.com